

AKTUĀLI

Dažas atšķirības jaunajā iepirkumu regulējumā Baltijas valstīs

RAIVO RAUDZEPS,
zvērīnāts advokāts,
ZAB „Sorainen”

Latvijā, Lietuvā un Igaunijā stājas spēkā jauni likumi publisko iepirkumu un sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu jomās. Lai savus klientus visās trijās Baltijas valstīs iepazīstinātu ar jaunumiem, šī gada aprīlī un maijā zvērīnātu advokātu biroja “Sorainen” advokāti rīkoja seminārus saviem klientiem par jauno tiesisko regulējumu. Katrā no Baltijas valstīm uzstājās pārstāvji no “Sorainen” Latvijas, Lietuvas un Igaunijas birojiem. Vēlos sniegt lasītājiem ieskatu dažās atšķirībās visu trīs Baltijas valstu tiesiskajā regulējumā iepirkumu jomā, ko guvu šo semināru laikā. Taču lūdzu lasītājus ņemt vērā, ka tālāk paustās atziņas ir mani personīgie secinājumi, nevis pilnvērtīgs juridisks padoms.

Zemākā cena kā piedāvājumu izvērtēšanas kritērijs

Latvijas jaunajos Publisko iepirkumu likumā un Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likumā cenu kā vienīgo piedāvājumu izvērtēšanas kritēriju atļauts izmantot tikai atsevišķos noteiktos gadījumos:

- 1) t.s. “mazajos iepirkumos”,
- 2) ja tiek veikts sociālo un citu īpašo pakalpojumu iepirkums, kas noteikti likumu 2.pielikumos vai 3) ja sagatavotā tehniskā specifikācija ir detalizēta un citiem kritērijiem nav būtiskas nozīmes piedāvājuma izvēlei.

Lietuvā cenas kā vienīgā piedāvājumu izvērtēšanas kritērija izmantošana nav tik ierobežota. Cena kā vienīgais izvērtēšanas kritērijs var tikt izmantota lielākajā daļā iepirkumu. Taču Lietuvā ir cits ierobežojums, proti, ir noteikts, ka iepirkumu, kuros cenu izmanto kā vienīgo izvērtēšanas kritēriju, kopējais īpatsvars nedrīkst pārsniegt 70% no konkrētā pasūtītāja visu iepirkumu vērtības gada laikā.

Igaunijā zemākās cenas kā vienīgā piedāvājumu izvērtēšanas kritērija izmantošanai nav likumā noteiktu ierobežojumu.

Nepamatoti lēta piedāvājuma vērtēšana

Latvijā vairs nav noteikts neviens gadījums, kad obligāti jāvērtē nepamatoti lēta piedāvājuma esamība, proti - jaunajos likumos vairs nav prasības obligāti vērtēt nepamatoti lēta piedāvājuma esamību tad, ja kandidāta vai pretendenta, vai to apakšuzņēmēju, darbinieku

stundas tarifa likme nesasniedz vidējo stundas tarifa likmi konkrētajā profesiju grupā valstī.

Interesanti, ka Igaunijā, savukārt, šādu obligātu nepamatoti lēta piedāvājuma vērtēšanas gadījumu savā jaunajā likumā ir noteikusi. Iepriekš Igaunijā šāda prasība nepastāvēja.

Lietuvā, savukārt, ir noteikts, ka nepamatoti lēta piedāvājuma esamība jāvērtē, piemēram, ja piedāvājuma cena ir vairāk kā par 30% lētāka par to piedāvājumu vidējo cenu, kas nav izslēgti no tālākās vērtēšanas un kas nepārsniedz plānoto līgumcenu.

Obligātās un izvēles izslēgšanas prasības

Izmantojot 2014.gadā pieņemto Eiropas Savienības direktīvu iepirkumu jomā dotās iespējas, gan Latvija, gan Lietuva un Igaunija savos jaunajos likumos ir ieviesušas gan obligātos kandidātu un pretendentu izslēgšanas gadījumus, gan arī t.s. izvēles izslēgšanas gadījumus, proti – ko pasūtītājs vai sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs pats var izvēlēties piemērot, vai nepiemērot. Taču starp valstīm pastāv atšķirības.

Depozītu maksāšanas sistēma nepastāv ne Lietuvā, ne Igaunijā. Šajā ziņā starp visām trim Baltijas valstīm Latvija ir unikāla.

Latvijā savos jaunajos likumos pasūtītājiem un sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem ir devusi trīs izvēles iespējas, kad kandidāti vai pretendenti varētu tikt izslēgti no dalības iepirkumā: 1) ja kandidāts vai pretendents, vai noteiktas ar viņu saistītas personas nav pildījušas kādu iepirkumu līgumu ar šo konkrēto pasūtītāju, 2) ja līgums nav pildīts ar kādu citu pasūtītāju vai publisko partneri un 3) ja ir bijuši smagi profesionālās darbības pārkāpumi.

Lietuvā, savukārt, pie izvēles izslēgšanas gadījumiem ir ierindoti arī vides tiesību pārkāpumi, sociālo vai darba tiesību pārkāpumi, maksātnespēja. Latvijā, kā zināms, noteikti darba tiesību pārkāpumi un maksātnespēja ir pie obligātajiem izslēgšanas gadījumiem. Papildus tam, pretēji Latvijai, līgumu iepriekšēja neizpilde Lietuvā ir noteikta kā obligāts izslēgšanas gadījums. Turklāt Lietuvā pastāv t.s. “melnais saraksts”, kurā tiek ievietoti komersanti un to personu apvienību dalībnieki, kas iepriekš nav izpildījuši līgumus. Šajā sarakstā iekļuvušie komersanti noteiktu laiku nav tiesīgi piedalīties nevienā iepirkumā Lietuvā. Jāņem vērā, ka šajā sarakstā ievieto ģenerālužņēmējus, tai skaitā visus personu apvienības dalībniekus neatkarīgi no tā, vai

konkrētais apvienības dalībnieks savu darbu daļu izpildīja. Taču šajā sarakstā neievieto apakšuzņēmējus. Tāpēc Lietuvā mazāk riskanti ir būt par apakšuzņēmēju, nekā būt par ģenerālu uzņēmēju.

Igaunijā, atšķirībā no Latvijas, pie izvēles izslēgšanas gadījumiem ir ierindoti nodokļu parādi. Turklāt Igaunijā nodokļu parādniekam ir dota iespēja parādu nomaksāt, savukārt Latvijā likumdevējs no šādas iespējas došanas jau ilgāku laiku ir atteicies.

Iepirkumu strīdu risināšana

Latvijā iepirkumos virs noteiktiem līgumcenu sliekšņiem apstrīdēšanas iesniegums jāiesniedz Iepirkumu uzraudzības birojā, bet Iepirkumu uzraudzības biroja lēmumu, savukārt, var pārsūdzēt administratīvajā tiesā. Iepirkumos zem noteiktiem līgumcenu sliekšņiem ar savām pretenzijām uzreiz jāvēršas administratīvajā tiesā.

Lietuvā situācija ir citādāka. Tur ar savām pretenzijām vispirms jāvēršas pie paša pasūtītāja un tikai pēc tam var vērsties tiesā. Turklāt Lietuvā pēc strīda risināšanas ar pasūtītāju jāvēršas vispārējās jurisdikcijas tiesā, nevis administratīvajā tiesā. Papildus tam, Lietuvā ir arī iestāde, kas ir līdzīga mūsu Iepirkumu uzraudzības birojā - Publisko iepirkumu birojs - kuru arī var iesaistīt iepirkuma strīda risināšanā ar pasūtītāju, taču vērsšanās šajā iestādē nav oficiālais iepirkumu strīdu risināšanas ceļš. Tomēr, ja Lietuvas Publisko iepirkumu birojs ir bijis iesaistījies iepirkuma strīda risināšanā un pieņēmis kādu lēmumu, šī biroja lēmumus jāapstrīd administratīvajā tiesā.

Igaunijā, savukārt, nepastāv tāda iestāde kā Iepirkumu uzraudzības birojs. Taču iepirkumu strīdu risināšanai tur ir īpašs tiesai līdzīgs veidojums – iepirkumu strīdu risināšanas tiesnešu komisija. Taču Igaunijā jāuzmanās termiņu dēļ, jo t.s. "mazo" iepirkumu gadījumā apstrīdēšanas iesniegumu iesniegšanai šajā komisijā ir ļoti īsi termiņi – 3 darba dienas.

Depozītu maksāšanas sistēma gan nepastāv ne Lietuvā, ne Igaunijā. Šajā ziņā starp visām trim Baltijas valstīm Latvija ir unikāla.

Apakšuzņēmēju piesaistīšana un balstīšanās uz to spējām

Noslēgumā vēlos atgādināt, ka Latvijā viens no jaunumiem būvdarbu līgumu gadījumā ir iespēja pasūtītājam un sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam noteiktos gadījumos maksāt tieši apakšuzņēmējam. Ļoti līdzīgs tiesiskais regulējums ir ieviests arī Lietuvā. Taču Igaunijā ir ieviests atšķirīgs tiesiskais regulējums. Tur pasūtītājam nav iespēju maksāt tieši apakšuzņēmējam. Taču apakšuzņēmējam ir iespēja, argumentēti pamatojot, panākt, lai pasūtītājs nemaksā ģenerālu uzņēmējam.